

معماری پایدار و بررسی نمودهای آن در خانه‌های تاریخی گرگان

علی احمدی

مدرس موسسه آموزش عالی لامعی گرگانی، گرگان، invtw@yahoo.com

چکیده:

هنوز چند دهه از توجه ویژه جهانی به مفهوم "پایداری" در علوم و سیاست‌های کلان جهانی، ملی و منطقه‌ای، به‌خصوص معماری نگذشته‌است و تاریخ نشان داده است وقتی یک اثر یا یک شیء بر قانون طبیعت (فنا و نیستی) فائق می‌آید (از طریق تعامل، همزیستی و پایداری) و نام میراث را به خود می‌گیرد، از نظر انسان فانی، بسیار ارزشمند و درخور توجه‌است و این چیرگی انسان را به تکاپو برای کشف اکسیر بقاء و می‌دارد و چنانچه بتواند این مؤلفه را کشف و در آثار خود نمود دهد میراثی از خود را برای آیندگان به جای گذاشته‌است. با اطلاعاتی که از تاریخ معماری ایران بدست آمده، معلوم شده است که اصولی ریشه دار و با اهمیت (و البته همسو با اصول معماری پایدار) در معماری گذشته وجود داشته‌است که سینه به سینه و از استاد به شاگرد انتقال یافته و در عین التزام زمانه در برهه‌ای از تاریخ گذارانه نادیده گرفته شده‌است. این پژوهش به روش توصیفی و جمع‌آوری اطلاعات از طریق کتابخانه‌ای و کاوشهای میدانی به بررسی ریشه‌ها و اصول معماری پایدار در طراحی و اجراء خانه‌های تاریخی شهرستان گرگان پرداخته و در خلال این تحقیق به مستنداتی دال بر آگاهی معمار از این اصول و بکار بستن آن در این اثر دست یافته‌است. امید است با معرفی و نحوه کاربرد این اصول و کشف و "برساو" نمودن این حلقه نادیده گرفته‌شده، گامی در جهت اعتلای معماری این منطقه و در نهایت معماری ایران برداشته شود.

واژه‌های کلیدی: معماری پایدار، معماری گرگان، معماری و توسعه پایدار، معماری اقلیمی، خانه‌های تاریخی گرگان

۱- مقدمه

روند رو به رشد استفاده از انرژی‌های تجدید ناپذیر در نتیجه تولید آلودگی و افزایش مواد آلاینده محیط زیست که باعث از بین رفتن زیستگاه‌ها و حرکت جهان به سمت فنا و نیستی و نیز تولید فضاهای غیر انسانی و معماری‌ای که با بستر خود در تقابل است، و از طرفی از بین رفتن سرمایه در اثر بوجود آمدن ناپایداری در ایجاد و ساخت محیط مصنوع انسانی باعث شده تا در این مقاله به پاسخی برای تحلیل این مسائل رسیدگی شود. البته باید خاطر نشان کرد که هر کدام از مسائل یادشده می‌تواند موضوعاتی برای تحقیق‌های جداگانه باشد و به طور قطع راه‌های جزئی زیادی وجود دارد که می‌تواند به صورت مقطعی هر کدام از مشکلات منظور را حل و فصل کند لیکن همانطور که می‌دانیم مبحثی که امروزه در سیاست‌های کلان جهانی مطرح است بحث توسعه پایدار و از زیرشاخه‌های آن معماری پایدار است که به صورت جامع پاسخگوی اکثر مسائل مذکور در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست است.

تکنولوژی و صنعت از مهمترین محدودیت‌های اصلی وصول به هدف این مقاله می‌باشد که با ورود خود به زندگی بشر سودای پیشرفت و بهره‌وری زودگذر را جایگزین حفظ و پایداری محیط زندگی انسان کرده است. در مرحله بعدی قوانین و شرایط شهرنشینی جدید و تفکرات سودجویانه برخی از دیگر عوامل، محدود کننده تحقق اهداف موضوع تحقیق است، که امید است در این مقاله با شناسایی و درک ریشه‌ها و اصول جاری در معماری سنتی مسیرجدیدی در جهت نیل به توسعه و معماری پایدار گشاده شود.